

LBRIS

We know
books

† Calinic
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

**TRIODUL
GOLGOTA POCĂINȚEI**

Predici și meditații exegetice

Editura Crimca
Suceava, 2024

Notă editorială	5
Duminica a XXXIII-a după Rusalii	11
În smerenie se odrăsleşte slava lui Dumnezeu	11
Duminica a XXXIV-a după Rusalii	19
Orice întoarcere este posibilă	19
Sfinții 40 de mucenici din Sevastia	31
Purtătorii de biruință ai lui Hristos	31
Buna Vestire	41
„Fie mie după cuvântul Tău!”	41
Duminica Înfricoșătoarei Judecăți	53
Dai puțin, primești mult..	53
Duminica izgonirii lui Adam din Rai	63
„Unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta”	63
Nimic nu rămâne nerecompensat de Dumnezeu (Meditație)	69
Luni în prima săptămână a Postului Mare	79
Despre post	79
Marti în prima săptămână a Postului Mare	87
Despre pocăință	87
Miercuri în prima săptămână a Postului Mare	93
Despre rugăciune	93
Joi în prima săptămână a Postului Mare	99
Despre Rugăciunea Sf. Efrem Sirul	99
Vineri în prima săptămână a Postului Mare	109
Despre Liturgia Darurilor mai înainte sfințite	109

Pomenirea celor adormiți	113
Dragostea pentru cei adormiți străpunge veșnicia!	113
Duminica întâi din Post	119
Chemarea lui Filip și a lui Natanael la apostolat	119
Icoanele – imagini văzute ale nevăzutului (Meditație)	125
Duminica a II-a din Post	135
Vindecarea slăbănogului	135
Pomenirea Sf. Grigorie Palama (Meditație)	143
Duminica a III-a din Post	153
„Să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie!”	153
Sfânta Cruce – Puterea lui Dumnezeu (Meditație)	163
Duminica a IV-a din Post	169
„Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!”	169
Prăznuirea Sf. Ioan Scărarul (Meditație)	177
Miercuri în săptămâna a V-a a Postului Mare	187
Despre Canonul Sf. Andrei Criteanul	187
Vineri în săptămâna a V-a a Postului Mare	195
Despre Imnul Acatist	195
Duminica a V-a din Post	207
Prevestirea Sfintelor Pătimiri ale Domnului nostru Iisus Hristos	207
Prăznuirea Sf. Cuvioase Maria Egipteanca (Meditație)	215
Duminica a VI-a din Post	225
„Osana!” versus „Răstignește-L! Răstignește-L!”	225
Sfânta și Marea Luni	235
Rugăciunea zilei de Luni	241
Sfânta și Marea Marți	243

Rugăciunea zilei de Marți	249
Sfânta și Marea Miercuri	251
Rugăciunea zilei de Miercuri	257
Sfânta și Marea Joi	259
Rugăciunea zilei de Joi	267
Sfânta și Marea Vineri	269
Rugăciunea zilei de Vineri	277
Sfânta și Marea Sâmbătă	279
Rugăciunea zilei de Sâmbătă	287
Învierea Domnului	289
Argumentele scripturistice ale Învierii lui Hristos (Meditație)	289
Rugăciunea zilei de Duminică	301
Bibliografie	303

Sevastia sau predica la Buna Vestire și, în mod deosebit, rugăciunile pentru fiecare zi a Săptămânii Sfintelor Pătimiri, care, prin originalitatea și profunzimea lor, constituie un adevărat model de închinare în cea mai intensă săptămână din cadrul anului bisericesc.

Editura Crimca a Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților propune lucrarea *Triodul – Golgota pocăinței. Predici și meditații exegetice* ca sursă de inspirație și model pentru activitatea pastoral-misionară a slujitorilor Sfintelor Altare, dar și pentru fiecare credincios care, prin râvna credinței, încearcă să pătrundă în adâncul tainelor omului.

Rugăm pe bunul Dumnezeu ca semințele cuvintelor sădite în paginile acestui volum să rodească rod bun în sufletele cititorilor, spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea acestora.

Editura Crimca

DUMINICA A XXXIII-A DUPĂ RUSALII

În smerenie se odrăsește slava lui Dumnezeu

„Zis-a Domnul pilda aceasta: Doi oameni s-au suit la templu ca să se roage: unul era fariseu și celălalt vameș. Fariseul, stând drept, așa se ruga în sine: Dumnezeule, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, preadesfrânați, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig. Iar vameșul, departe stând, nu voia nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului! Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța” (Luca 18, 10-14).

Pilda vameșului și a fariseului, consemnată de Sf. Apostol și Evanghelist Luca (18, 10-14), este răspunsul Mântuitorului dat unora „care se credeau că sunt drepti și priveau cu dispreț pe ceilalți” (Luca 18, 9).

În Sfânta Scriptură, pe lângă farisei și vameși, sunt pomenite și alte grupări religioase: saducheii, cărturarii, zeloții, esenienii, fiecare cu istoria sa. Fariseii erau credincioșii nelipsiți de la templu;

saducheii erau aristocrații, sacerdoții timpului; cărturarii erau înțelepții poporului; zeloții constituiau o grupare de politicieni credincioși, care lupta pentru dezrobirea poporului de sub romani; esenienii erau un fel de călugări ai timpului. Iar vameșii erau perceptori, slugile romanilor, care strângeau taxele imperiale impuse prin lege.

Revenind, cei doi despre care vorbește pilda, vameșul și fariseul, s-au urcat la templu ca să se roage. Era timpul rugăciunii. Nu se spune dacă era vorba de rugăciunea de dimineață (9 a.m.) sau cea de seară (3 p.m.).

Templul era așezat pe una dintre colinele Ierusalimului. Așa că, pentru a ajunge la templu, trebuiau urcate cincisprezece trepte. Ritualul cerea ca iudeii să se oprească pe fiecare treaptă, pentru a rosti câte un psalm. Erau cincisprezece psalmi (119-133), de unde și numele de „Psalmii treptelor”.

Rugăciunea fariseului, deși în prima parte dă impresia unei rugăciuni de mulțumire adusă lui Dumnezeu: „Dumnezeule, Îți mulțumesc” (Luca 18, 11), se transformă pe parcurs într-o rugăciune de elogiere a propriilor virtuți, expunându-I lui Dumnezeu spre informare – ca și cum Dumnezeu nu ar fi știut – că „nu este răpitor, nedrept, adulter

sau ca și acest vameș” (Luca 18, 11) aflat la rugăciune în preajma lui, pe care îl considera a fi un păcătos.

În plus, pentru păcatele poporului – dar nu și pentru ale lui, cu toate că era iudeu – postea de două ori pe săptămână, luna și joia, deși Legea prescria pentru aceasta un singur post anual – cel din Ziua Ispășirii, și plătea zeciuiala cuvenită din tot ce cumpăra (Luca 18, 12), însă nu și din grâul, vinul și untdelemnul obținute din noua recoltă, din care ar fi trebuit să dea zeciuială producătorului.

Rugăciunea trufașă a fariseului, surprinsă în Luca (18, 11-12), păstrează linia rugăciunilor talmudice. Trufia se omologhează cu mândria.

Spre exemplificare, voi reda textul unei astfel de rugăciuni: „Mulțumescu-Ți Ție, Doamne, Dumnezeul meu, că mi-ai dat partea mea la un loc cu cei ce stau în scaunul învățaturii și nu cu cei ce stau în colțurile ulițelor; căci eu mă duc cu ei devreme la muncă și ei tot devreme sunt la muncă; eu mă zoresc să lucrez asupra cuvintelor *Torei*, iar ei se zoresc să lucreze la lucruri de o clipă. Eu mă ostenesc, se ostenesc și ei; eu mă ostenesc și prin aceasta câștig, pe când ei se ostenesc fără niciun câștig. Eu alerg și aleargă și ei; eu alerg spre viața veacului ce va să fie, iar ei aleargă spre prăpastia nimicirii”.

Din păcate, o astfel de rugăciune nu te apropie de Dumnezeu, ci te înstrăinează, te izolează de Dumnezeu; este o rugăciune care te închide în propriul egoism. Este rugăciunea omului trufaș, semeț, mândru, care nu caută cu prioritate ceea ce folosește sau ajută sufletul, ci, dimpotrivă, îl strică. O astfel de rugăciune nu atrage ajutorul lui Dumnezeu, ci îl respinge. Trufia, spun Sfinții Părinți, împrăștie tot binele.

De remarcat este faptul că, pe măsură ce fariseul își enumera virtuțile, expunându-I-le lui Dumnezeu într-o manieră arogantă și, astfel, sporindu-și trufia și așa fără limită, nu numai că nu-L sensibiliza pe Dumnezeu, ci el însuși se înstrăina de dorința sa de mântuire, izolându-se de chiar propriile reușite. Faptele lui virtuozitate îi deveneau exterioare, ostile și chiar acuzatoare, deopotrivă, în relație cu Dumnezeu.

Cât privește rugăciunea cu bună-umilință a vameșului: „Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!” (*Luca* 18, 13), însoțită de lovirea pieptului, ca sediu al păcatului, înjugând plângerea cu umilința, se arată a fi diametral opusă încrederii fariseului în dreptatea sa; totodată, aceasta arată dorința de îndreptare a vieții și de mântuire a unui om cu conștiința zdrobită de păcat. Unei atare

dorințe, Dumnezeu i-a acordat bunăvoința Sa; i-a răspuns pozitiv și, grație acestui răspuns primit de la Dumnezeu, vameșul „s-a coborât mai îndreptat la casa sa” (*Luca* 18, 14).

Astfel, rugăciunea de psalm a vameșului: „Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!” ne apare în total contrast cu rugăciunea de autoelogiere a fariseului, față de care Dumnezeu s-a arătat reticent (*Luca* 18, 14). „Trufia s-a arătat pricinuitoare de sărăcie pentru bogăția virtuților, iar smerenia, din sărăcia desăvârșită, s-a arătat îndestulătoare îndreptării”, spune troparul cântării a 4-a din *Canonul Utreniei* al acestei duminici.

Sf. Grigorie de Nyssa apreciază că „mândria este un fel de urcuș «în jos», pe când smerenia, născută din credință, este o «coborâre în sus»”.

Dumnezeu nu are nevoie de CV-ul nimănui. Fiind Dumnezeu, ne cunoaște biografia în întregime ei. Din păcate, comportamentul fariseului, prin modul său de abordare a lui Dumnezeu, în loc să-l fi înălțat, l-a pogorât, pe când vameșul, prin zdrobirea și lovirea inimii, a obținut grațitudinea, iertarea și bunăvoința lui Dumnezeu. În actul liturgic, gesturile sunt de o importanță covârșitoare. Dumnezeu, în relație cu vameșul și, prin el, cu toți oamenii asemenea lui, nu Se dezmente.

Duhul umilit, inima înfrântă și smerită a vameșului nu au fost urgisite, ci recompensate. Fariseul însă înălțându-se peste măsură, a căzut în lanțurile slavei deșarte.

Sf. Grigorie Sinaitul scrie că „smerenia este har și dar de sus”⁶. Atitudinea lui Dumnezeu față de cei doi este o prefigurare a ceea ce va fi la Judecata de Apoi. Atunci Dumnezeu îl va înălța pe cel smerit și îl va smeri pe cel mândru. Acolo va avea loc o inversare eshatologică a condițiilor existente.

Vameșul este modelul ideal al felului în care putem înainta atât în cunoașterea de sine, cât și în cunoașterea lui Dumnezeu; în opoziție, fariseul este un model păgubos de a fi. Un om asemenea fariseului nu ar putea să descopere treptele care duc la Dumnezeu fără o prealabilă pocăință, fără o despățimire, fără ca mai întâi să întoarcă păgubiților fraudulosul câștig.

Schimbarea atitudinii lui Dumnezeu în relație cu vameșul, aflat în disperarea izolării, ca răspuns al societății la comportamentul său, s-a produs grație smereniei acestuia. De aici reiese că îndurarea lui Dumnezeu față de inima înfrântă și smerită este fără de margini.

⁶ SF. GRIGORIE SINAITUL, *Capete foarte folosite în acrostih*, în coll. *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, vol. 7, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013, p. 164.

Smerenia – împărăteasă a tuturor virtuților – este remediul omului căzut. Mesajul parabolei poate fi sintetizat astfel: „Dacă mândria l-a coborât pe om din cer, smerenia l-a înălțat!”. Da, vameșul a avut o smerenie ce i-a înlesnit înălțarea; deschiderea ușii Împărăției lui Dumnezeu.

Fie ca loghionul parabolei: „Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța” (*Luca 18, 14*) să devină argumentul înălțării fiecăruia dintre noi!